

Lammeren bij de moeder laten... het kan

Tekst en foto's: Wilma Wolters

Rust. Niet dat hier nooit een stoot of een trap wordt uitgedeeld. Maar rust als in harmonie. Eenheid.

Dat straalt de kudde van Harry van Wenum en Magda Scholte van biologische geitenboerderij en kaasmakerij De Grootte Stroe uit. Een gevolg van het lam bij de moeder laten.

Bijna twintig jaar houden Harry en Magda in het Gelderse Stroe geiten, en al tien jaar houden ze de lammeren bij de moeder tot aan het spenen op een leeftijd van zo'n 3 maanden. Op de Bio-beurs 2019 in Zwolle vertelde Harry over hun ervaringen met lammeren bij de geiten. "Niemand had er ervaring mee en iedereen raadde het

af. De landbouw was vooral gericht op schaalvergroting en dit paste daar niet in, vond men. Lammeren bij de moeder laten zou geld kosten, te veel tijd vergen, ziektes verspreiden en lastig zijn omdat de lammeren door de hele stal lopen, ook op de voergang." Dat laatste zal Harry niet ontkennen, de overige argumenten kan hij weerleggen.

Harry van Wenum en Magda Scholte houden – tot hun grote tevredenheid – de lammeren bij de moeder.

"Het kan anders. Wij zien dat het goed is voor de dieren. En het geeft ons arbeidsvreugde. Ik ben een blije boer."

Met vallen en opstaan

Harry en Magda hadden niet direct de juiste methodiek te pakken. Iets nieuws proberen gaat tenslotte met vallen en opstaan. Zo waren ze gewend om de lammeren op 12 kg te spenen. Nu de lammeren bij de moeders dronken, hadden ze dat gewicht soms al op 6 weken leeftijd in plaats van 12 weken bereikt. Maar op 6 weken spenen ging niet. "Blijkbaar gaat het echt om de leeftijd en hebben lammeren die 12 weken nodig om hun maagdarmsstelsel klaar te maken voor het verwerken van hooi en brok", zegt Harry. Dus worden de lammeren gespeend op 3 maanden. Dan nemen ze al hooi en brok op en wegen ze gemiddeld 20 kg. "Dit blijkt bovendien een heel natuurlijk moment, want de moeders zijn dan het geduw en getrek aan hun spenen zat en trappen de lammeren weg."

Het stond buiten kijf dat de lammeren groot zouden worden met moedermelk, welke hobbel ook genomen moest worden. Harry was daarover tien jaar terug al heel stellig. "Ik was niet tevreden over de gezondheid en vitaliteit van de lammeren toen we nog poedermelk gaven. Bovendien vond ik de groei tegenvallen, stond de groei stil na het spenen, was er schijterij en speelden er longproblemen. Dus ga je al in een vroeg stadium de dieren antibiotica en medicijnen geven. Als bioboer wil je dat niet. Antibiotica tasten de bacteriehuishouding in het maagdarmsstelsel aan en daarmee de basis van de weerstand en het immuunsysteem van het dier."

Gezond

Alle zaken die Harry noemt, zijn na het overstappen op lammeren bij de moeder laten drinken opgelost. De gezondheid van de lammeren is ongekend. Harry gebruikt al jaren geen antibiotica en zet ook geen medicijnen in; daar worden dus ook geen kosten voor gemaakt. Niet bij de lammeren en niet bij de geiten. "Wel ondersteunen we de weerstand van de dieren met behulp van homeopathische middelen." Er vallen geen lammeren uit, er komen geen mastitisgevallen voor, het kiemgetal ligt beneden 10 en vaak zelfs beneden 5. De groeistatistiek rondom spenen is er ook niet meer. Lammeren die op 12 weken al 20 kg wegen, zijn sterke, ontwikkelde lammeren. Bovendien ligt het dekgewicht op 7 maanden gemakkelijk op 40 kg. "En ik heb geleerd dat elke kilogram boven 35, in de eerste lactatie 16 kg meer melk oplevert", aldus Harry.

Alle dieren, van jong tot oud, handhaven zich prima in de familiekudde.

Voor het overbrengen van ziektes van moeder op lam heeft Harry ook geen angst. "De grootste risico's zijn CL en CAE. In onderzoek is aangetoond dat er bij gebruik van poedermelk meer besmetting van deze ziektes plaatsvindt dan bij moedermelk. De meeste ziekteverwekkers verspreiden zich vooral via de lucht." Bovendien is hij er van overtuigd dat een lam dat bij de moeder drinkt, meer weerstand heeft en dus eventuele ziektes beter aan zou kunnen.

Ja, dat de lammeren óveral lopen, ook wel in de weg, dat is waar. Daarom gaan de lammeren niet mee de melktafel op, een hek zorgt

keer aan de speen van de moeder gezet. Zo wordt ook gecontroleerd of alle lammeren melk krijgen en de bokjes bijvoorbeeld niet te veel melk opmaken waardoor een sikje niets meer krijgt. "Bovendien bevordert dit de binding", aldus Harry. "Onze dieren hebben een heel sterke moeder-dochterband. Het maakt dat alle dieren heel goed in de kudde passen."

's Ochtends laat Harry eerst de lammeren drinken en gaat dan pas melken. "Anders is er niets voor het lam."

Harry merkt dat de geiten de eerste weken meer melk geven. "Hier speelt het principe van vraag en aanbod een rol. Het drinken

Door vroege binding leeft de kudde in harmonie

ervoor dat ze in de pot blijven. "Als ze speelkwartier hebben en in groepjes over de voergang rennen, van de ene naar de andere kant, is dat zeker een mooi gezicht. Maar ik zal niet ontkennen dat ik dat na drie maanden wel zat ben."

De praktijk

Als een lam geboren wordt, gebeurt dat gewoon in de stal, in de kudde. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de lammeren bij de eigen moeder drinken en ze niet de melk die voor een ander lam bedoeld is wegkappen. Daarom wordt een lam de eerste drie

van het lam is zeg maar de derde keer melken. Driemaal daags melken leidt tenslotte tot een iets hogere productie." Naarmate de lammeren groter worden, neemt dat effect weer af. In het begin drinken de lammeren nog geen liter per dag, dus dan is het minimaal wat je aan melk mist. "Over de hele melkperiode mis je misschien 30 of 40 liter melk per geit. Zoveel is dat dus niet. Bovendien betaalt zich dat direct terug doordat je geen poedermelk hoeft aan te schaffen." Er bestaat een knuffelschema. Dat bewaakt dat elk lam een aantal malen door mensen wordt geknuffeld (vaak stagiaires), waardoor

De lammeren worden geboren in de pot en blijven daar ook.

De lammeren voelen zich op hun gemak.

ze niet verwilderd raken. “En dat biedt ons later weer veel gemak bij het werken met de geiten”, lacht Harry.

Bij het spenen gaan de lammeren in een eigen hok in de stal. Zo hebben ze wel contact met de moederdieren. “Na een dag of twee merk je al niet meer dat de dieren moeite hebben met de scheiding”, zegt Harry. Het homeopathische middel Ignatia ondersteunt dit proces. Vervolgens gaan de lammeren in juni de wei in, tot begin oktober. Die eerste maanden hebben de lammeren een eigen weide en komen ze niet op de weide waar de volwassen geiten lopen. “De lammerenweide kent een lagere wormenbesmetting en dus maken de lammeren slechts een lichte besmetting door. Door het sterke immuunsysteem dat ze hebben opgebouwd met de moedermelk, kunnen ze die besmetting prima aan.” Voorheen deed Harry de lammeren en volwassen dieren gelijktijdig naar buiten, en in dezelfde weide. Maar toen waren de wormenbesmet-

tingen ernstiger van aard en was de inzet van wormenbestrijdingsmiddelen noodzakelijk. Dat wilden de geitenhouders niet. “Deze middelen zijn langdurig terug te vinden in de melk en het vlees, en als de middelen via de mest op het land komen tasten ze het (regen) wormenbestand aan, wat ten koste gaat van de bodemvruchtbaarheid.”

In september gaat de bok bij de dieren en in oktober gaan de lammeren bij de volwassen geiten in de weide. Harry plant het samenvoegen van de dieren bewust in de weideperiode, zodat ze dan de ruimte hebben als ze de rangorde gaan bepalen.

Familiekudde

Terug naar die rust. Er is geen stress in de stal en dat komt de gezondheid van de dieren zeker ten goede, daarvan zijn Harry en Magda overtuigd. Door de vroege binding tussen moeder en dochter vormt de kudde meer een eenheid en leven de dieren in harmonie. Wat dat precies inhoudt, snap je eigenlijk alleen als je het gezien hebt. Op het moment dat de redacteur van Geitenhouderij in de stal was, zocht een geit naar een plekje om haar lammeren te krijgen. Ze vond dat plekje midden in de pot, vlak onder het voerhek. Ze draait wat heen en weer, gaat bijna liggen, staat toch weer op en draait nog wat. Dan toch laat ze zich zakken en na drie keer jammeren glijdt het lam naar buiten. Al die tijd heeft geen enkele andere geit ook maar iets uitgedaan op dit tafereel. Nu het lam er is, komen er drie jaarlingen kijken. “Die hebben dit nog niet eerder gezien, dus vinden het wel interessant”, zegt Harry. De geit likt haar jong en anderhalve minuut later volgt er nog een lam. Weer komen er jaarlingen snuffelen.

Twee tellen maar, en dan gaan ze weer door. Zoals alle geiten doorgaan met waar ze mee bezig zijn.

Soms blijven moeder en dochter elkaar hun hele leven opzoeken. Dan staan ze bijvoorbeeld altijd naast elkaar in de melkstal of aan het voerhek.

Harry heeft meer voorbeelden van hoe een familiekudde zich gedraagt. “De kudde beschermt zichzelf. Een zieke, zwakke geit wordt door de rest van de kudde aangevallen. Dat gebeurt in de natuur ook. Hier had een geit eens een zware aflamming en werd ze ziek. De andere geiten wilden haar uit de kudde werken om die gezond te houden. Totdat er een geit aangestapt kwam die er dwars voor ging staan, zodat anderen niet meer bij de zieke, verzwakte geit konden komen. Het bleek dat de moedergeit haar dochter die het zwaar had te hulp schoot. Dat is toch magnifiek.”

Het kan echt

Harry en Magda horen al jaren dat hun manier van werken niet kan. “En ik snap ook wel dat als je zwaar gefinancierd zit, het niet meevalt om je bedrijf helemaal om te gooien. Of dat je er tegenop ziet om alle 400 lammeren driemaal aan de speen te zetten. Maar het kan echt. En het is zo mooi.”

Hij voegt nog toe: “Je moet ook vertrouwen hebben in je dieren. Zij kunnen dit. Op industriële bedrijven, zoals ik ze noem, gaat de boer er te veel van uit dat een dier zich maar aanpast aan een systeem of houderij. Wij werken er hier juist aan om de houderij aan te passen aan het dier. Zo creëren we gezonde, sterke dieren en daar genieten wij als boer van.”

Werkgroep

Op de Bio-beurs presenteerde Harry in het kort zijn bevindingen van het lam bij de geit laten, samen met melkveehouder Hanneke Jellema die vertelde over het kalf bij de koe houden. Deze twee veehouders zijn samen met Bionext op zoek naar subsidie om een werkgroep in het leven te kunnen roepen die boeren die het lam bij de geit of het kalf bij de koe willen houden, te ondersteunen. Voor meer informatie kun je contact opnemen met Harry via info@degrootestroe.nl.